

Lihantuotannon kannattavuus haasteena

Pellervo Kässi
Projektitutkija
InnoNauta-hankkeet
MTT Ruukki

Naudanlihantuotanto on ollut rajun rakennekehityksen kourissa. Viime vuosina tilojen lukumäärä on puolittunut ja käytössä oleva tuotantokapasiteetti on supistunut. Samalla jatkaneet tilat ovat kasvaneet voimakkaasti. Emolehmätuotannon ripeä kasvu näkyy haasteina laajentaneiden tilojen kannattavuudessa.

Naudanlihantuotanto on viime vuosina keskittynyt alueellisesti ja yritystasolla. Jo ennestään vahvat naudanlihantuotantoalueet ovat vahvistuneet, kun samaan aikaan heikommilla alueilla tuotanto on vähentynyt.

Sonnien kasvatus on keskittynyt Pohjois-Savon, Pohjanmaan sekä Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskusten alueille. Yhteensä näissä kasvatettiin vuonna 2008 puolet Suomessa kasvatetuista sonneista. Myös emolehmien määrä on kasvanut vilkkaimmin samoissa maakunnissa. Vuoden 2000 jälkeen emolehmien määrä on kasvanut Uudenmaan ja Kaakkois-Suomen Ely-keskusta lukuun ottamatta kaikkien keskusten alueilla.

Tilatasolla rakennekehitys on ollut voimakasta. Naudanlihaa tuottavien maatilojen lukumäärä on vuosien 1995 ja 2008 välillä puolittunut. Tilojen lukumäärä on kasvanut ainoastaan suurimmassa, yli 50 naudan tilakokoluokassa. Pääosa naudoista kasvaakin nykyään näillä tiloilla.

Naudanlihantuotanto on keskittymisen ohella vähentynyt viime vuosina. Vielä vuonna 1995 naudanlihaa tuotettiin lähes kulutusta vastaavasti 96 miljoonaa kiloa, mutta vuoteen

2008 tuotanto on laskenut viidenneksellä ollen 80 miljoonaa kiloa.

Sonnivasikoiden kasvatuksesta emolehmiin

Naudanlihantuotannon vähenemiseen vaikuttavat tuotannolliset ja taloudelliset seikat. Lihaksi kasvatettavien nautojen tarjonta on laskenut yhtäjaksoisesti 1960-luvulta lähtien lypsylehmien lukumäärän vähenemisen myötä. Vuodesta 2000 vuoteen 2008 sonnivasikoiden tarjonta on vähentynyt 20 000 vasikkaa, yli 10 prosenttia.

Samaan aikaan yli vuoden ikäisten sonnien lukumäärä on pysynyt ennallaan, mikä kieli siitä, että sonnien teurasikä on kohonnut. Teurasiän nousun, ruokinnan edistymisen ja kohentuneiden kasvatusolosuhteiden seurauksena sonnien teuraspaino on kohonnut yli 50 kiloa.

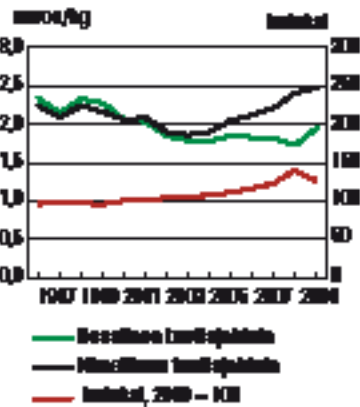
Lypsylehmien määrän vähenemisestä johtuvaa lihan tuotantoon käytettävien eläinten tarjontavajetta on helpottanut emolehmätuotannon merkittävä kasvu kuluneen vuosikymmenen aikana. Vuodesta 2003 emolehmien lukumäärä on lisääntynyt 50 prosentilla. Emolehmäpo-

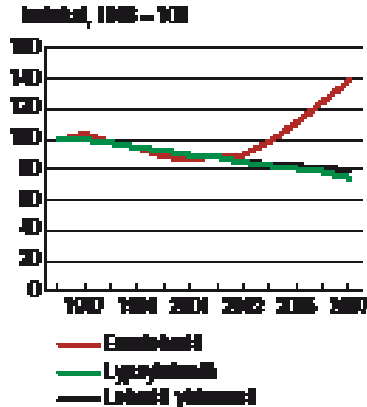
Nautatilojen kannattavuus ja yrittäjätulo 2002 - 2007.

Naudanlihan nimellisen ja reaalisen hinnan kehitys 1996 - 2009

Lehmien lukumäärän suhteellinen muutos 1996 - 2007.

pulaatio on kuitenkin niin pieni, että nopea suhteellinen kasvu vaikuttaa silti melko vähän lehmien kokonaismäärään ja sitä kautta lihaksi kasvatettavien eläinten tarjontaan.

Tilakoon kasvu on parantanut naudanlihan tuotannon kannattavuutta naudanlihan tuotantotiloilla. Mutta emolehmätiloilla skaalaedut eivät näytä toteutuneen erityisen hyvin.

Kannattavuus riippuu tukien suuruudesta

Toinen naudanlihan tuotannon vähenemiseen vaikuttanut seikka on tuotannon kannattavuus. Tuotannon heikko kannattavuus on ollut johtamassa laajamittaiseen tuotannosta luopumiseen ja tuotannon keskittymiseen. Naudanlihan hinta kävi vuosituhaten vaihteen jälkeen kuopassa, minkä jälkeen nimellinen hinta on hienoksiin elpynyt. Maatalouden tuotantovälineiden ostohintaindeksillä korjattuna naudanlihan reaalihinta näyttää kuitenkin laskeneen yhtäjaksoisesti lähes koko tarkastelujakson ajan. Erityisen synkkänä näkyy vuosi 2008, jolloin tuotantopöytä hinnat kävivät korkealla tasolla vetäen lihan reaalihintaa alas.

Nautatilojen kannattavuus on viime vuosina vaihdellut kannattavuuskertoimella mitattuna 0,4:n ja 0,9:n naudanlihatiloilla ja 0,2:n ja 0,6:n

välillä emolehmätiloilla. Naudanlihan tuotantotilojen emolehmätiloja korkeampi yrittäjätulo kertoo etupäässä tilojen suuremmasta koosta. Vuonna 2007 naudanlihan tuotantotilojen liikevaihto lähenteli 250 000 euroa, kun emolehmätilojen liikevaihto ylsi keskimäärin hieman runsaaseen 100 000 euroon.

Liikevaihdon rakenne on näissä tuotannonhaaroissa erilainen. Emolehmätuotannossa kotieläintuotot muodostavat 27 prosenttia liikevaihdosta, kun naudanlihan tuotannossa kotieläintuoton osuus liikevaihdosta on 45 prosenttia. Tukien osuudeksi muodostuu tällöin huomattavat 66 ja 52 prosenttia liikevaihdosta. Naudanlihan tuotannon kannattavuus onkin merkittävässä määrin riippuvainen tiloille suunnattujen tukien jatkuvuudesta.

Näin meillä, entä muualla?

FADN on eurooppalainen maatilojen taloudellisten ja rakenteellisten tietojen seurantaan käytetty järjestelmä. MTT:n taloustutkimuksen Taloustohtori-verkkopalvelu osoitteessa www.mtt.fi/taloustohtori mahdollistaa FADN-tietojen selaamisen ja vertailun.

Naudanlihan tuotantotilojen kannattavuuskertoimen on EU:ssa keskimäärin 0,52, emolehmätilojen 0,63. Yhdessäkään vertailumaassa

Yrittäjänvoitto tai tappio laskeaan vähentämällä kokonaistuotoista kaikki tuotantokustannukset, myös oman pääoman korkovaatimus ja oman työn palkkovaatimus. Tila, jolla yrittäjänvoitto on positiivinen, ylittää yritykselle asetetut tuottovaatimukset, ts. kannattavuuskertoimen on > 1.

Kannattavuuskerrointa laskettaessa omalle työlle ja pääomalle korvaukseksi jäävä yrittäjätulo jaetaan oman työn palkkovaatimuksen ja oman pääoman korkovaatimuksen summalla. Mikäli kannattavuuskertoimen saa arvon yksi tai enemmän, ovat asetetut vaatimukset täyttyneet. Jos kannattavuuskertoimen on pienempi kuin nolla, ei omalle työlle eikä pääomalle ole voitu maksaa korvausta.

Yrittäjätulo jää kokonaisuudessaan yrittäjäperheen työpalkaksi ja oman pääoman koroksi.

kannattavuuskertoimen ei ole ollut yli yhtä. EU:n nautatilat tekevät keskimäärin 15 600 euroa yrittäjätappiota. Emolehmätilojen yrittäjätappio on keskimäärin 9 900 euroa.

EU:ssa naudanlihan tuotantotilat ovat vain hieman emolehmätiloja suurempia, molempien tuotannonhaarojen tilojen liikevaihto on noin 60 000 euroa. Tukien osuus liikevaihdosta on naudanlihan tuotantotiloilla keskimäärin 30 ja emolehmätiloilla 38 prosenttia. Suomi on vertailumaista ainut, jossa tuet ovat myyntituottoja suuremmat.

Suomessa naudanlihan tuotannon suuret haasteet liittyvät lihakarjan tarjonnan heikkenemiseen lypsykarjan supistumisen myötä. Uusia tuotannollisia haasteita kohdataan lopukasvatusvaiheessa lisääntyvän liharotuisen eläinaineksen myötä. Lisäksi tuotannon heikko kannattavuus ja raskas tukiriippuvuus asettavat kysymyksiä naudanlihan tuotannon tulevaisuuden edellytyksille. **n**

kuvat: Kaisa Sirikko